

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—
Poštno-čakovni rač. 10.003.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Okoli občinskih volitev.

Nekateri listi so objavili vest, da se bodo občinske volitve v dravski banovini vršile 24. septembra. Ta vest je, kar kar se tiče Slovenije, preuranjena. Tega dne se volitve ne morejo vršiti, ker se mora po zakonu dan volitev in kraj, kjer se po posameznih občinah glasuje, objaviti najmanj 30 dni pred dnevom, določenim za volitve. Vršile pa se bodo v bližnji bodočnosti, kar tudi potrjuje dejstvo, da je bil banovinski svet sklican na sejo v Ljubljano 4. septembra, da predpiše po zakonu o občinah uredbo o sestavi kandidatnih list, o sestavi in poslovanju volilnih odborov in o postopanju pri glasovanju. Spričo tega hočemo v naslednjem prinesiti najvažnejše določbe občinskega reda, objavljenega v »Službenem listu« dne 29. aprila 1933.

Kako volimo občinski odbor?

Posamezne občine dobijo toliko odbornikov:

1. Občine, v katerih je število prebivalcev manjše ko 3000, imajo 18 odbornikov;
2. občine od 3000 do 5000 prebivalcev dobijo 24 odbornikov;
3. občine od 5000 do 8000 prebivalcev 30 odbornikov;
4. občine od 8000 prebivalcev ali več pa 36 odbornikov.

Občinski odbor volimo s splošnim, enakim, neposrednim in javnim glasovanjem. Volitve se vršijo po kandidatnih listah, ki morajo vsebovati toliko kandidatov in namestnikov, kolikor ima občina odbornikov.

Volilno sposobnost imajo vsi prebivalci, ki so vpisani v volilni imenik občine.

V volilni imenik se vpiše vsak moški državljan, če je dovršil 21. leto starosti in če je najmanj šest mesecev nastanjen v občini; to ne velja za državne in samoupravne uslužbence, ki se vpišejo v volilne imenike one občine, v kateri imajo svoj službeni sedež.

Začasno izgubijo volilno pravico: 1. oni, ki so obsojeni na robijo ali na zapor, daljši od enega leta dni, dokler se ne vrnejo v pravice; 2. oni, ki so obsojeni na izgubo častnih pravic, za čas, dokler traja ta kazen; 3. oni, ki so v stečaju (konkurzu); 4. oni, ki so pod skrbstvom in 5. oni, ki so z razsodbo izgubili volilno pravico zaradi volilnih kaznivih dejanj.

Županstva izvršijo vsako leto v januarju popravke volilnih imenikov, te-

kom februarja odnosno marca sodišče volilne imenike potrdi. Potrjeni volilni imenik ostane stalno razgrnjen pri županstvu in pri okrajnem sodišču. Vsakdo ima pravico volilni imenik pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti, ter bodisi zase, bodisi za drugega zahtevati njegov popravek.

Glasovati smejo samo oni, ki so v volilnem imeniku.

Kdo ne more kandidirati za občinskega odbornika?

Občinski uslužbenci; uradniki tistih oblastev, ki vodijo neposredno nadzorstvo nad občino; tisti, ki so z občino v pravdi; občinski dobavitelji, zakupniki občinske imovine; tisti, ki brez upravičenega razloga niso sprejeli odborniške dolžnosti ob poslednjih volitvah; tisti, ki stalno uživajo vzdrževanje in podporo iz občinskih ali drugih javnih sredstev; tisti, ki so s predsednikom ali člani uprave v krvnem sorodstvu do vštetelega 4. kolena. Duhovniki, osebe, ki ne govorijo ali pišejo službenega jezika, in osebe, ki so v aktivni državni ali samoupravni službi, ne morejo biti postavljeni na kandidatno listo na prvih šestih mestih kandidatne liste.

Drugih trajnih omejitev pasivne volilne pravice zakon ne določa. Le v enem slučaju ne morejo biti pri prvi naslednji volitvi izvoljeni oni, katere je ban razrešil po §§ 129 in 130 zakona o občinah. Ta zakon je razglašen v »Službenih novinah« dne 15. aprila 1933 in je stopil v veljavo 60. dan po razglasitvi, to je dne 15. junija 1933. Oni bivši občinski odborniki, ki so bili razrešeni po 15. juniju 1933, bi po besedilu § 132 tega zakona ne mogli biti izvoljeni za občinskega odbornika pri prvih naslednjih volitvah.

Da bodo imeli naši čitatelji jasnost o tem, hočemo v naslednjem doslovno navesti oba dva člena, ki se glasita:

§ 129. Ban razreši predsednika občine, člane občinske uprave in odbornike, ko se ugotovi, da nimajo pogojev, ki se zahtevajo v tem zakonu. Ban more po predhodnem zaslišanju razrešiti predsednika občine, člane občinske uprave, poedine odbornike ali ves odbor, ako svojih poslov ne vršijo v redu. Ostanejo pa na svojih položajih do pravomočnosti odločbe. Proti odločbi bana je dopustna pritožba na upravno sodišče v roku osmih dni, proti razsodbi slednjega pa ni nadaljnega pravnega sredstva.

§ 130. Nadzorno oblastvo zadrži izvršitev rešitev in izjav občinskega odbora, občinske uprave, predsednika občine ali krajevnega odbora, ki so važnim občnim državnim interesom škodljive. Ban more radi takih rešitev in izjav razrešiti občinski odbor, občinsko upravo ali predsednika. Proti tem odločbam o zadržanju, odnosno o razreševanju se more priglasiti v roku 15 dni pritožba na ministra za notranje zadeve, proti čigar odločbi ni nadaljnega pravnega sredstva.

§ 132. Ne morejo biti izvoljene pri prvi naslednji volitvi osebe, razrešene po 2. odstavku § 129, in osebe, razrešene po § 130, ako pri razpravljanju in odločanju niso nasprotovale sprejetju odločbe ali izjave.

Kandidatne liste.

Kandidatna lista vsebuje:

1. Rodbinsko in rojstno ime, poklic in stan kandidatov in namestnikov;
2. datum in kraj izdaje;
3. podpise predlagateljev.

Kandidatna lista sme imeti svojega predstavnika ali namestnika v volilnem odboru, kar je treba označiti na kandidatni listi pod imeni kandidatov. Če je v občini več volišč, se določi predstavnik in namestnik za vsako volišče.

Kandidatna lista se preda v dveh izvornih izvodih okrajnemu sodišču v potrditev in sicer neposredno pri sodišču ali preko županstva vsaj osem dni pred volitvami. Listo predata dva pismena predlagatelja, to je: dva izmed predlagateljev, ki so kandidatno listo podpisali. Z izvornimi listinami se preda tudi pismeni pristanek kandidatov za odbornike in namestnike in po en izvod kandidatne liste brez imen predlagateljev za vsako volišče. Če je lista predana županstvu, jo mora županstvo poslati v 24 urah sodišču. Sodišče pregleda listo v 48 urah in jo potrdi, ko se prepriča, da je sestavljena po predpisih. Če ni po predpisih sestavljena, jo zavrne in obvesti vlagatelje. Odločba sodišča o zavrnitvi in potrditvi kandidatnih list je dokončna. Od sodišča potrjene kandidatne liste se ne smejo več popravljati ali izpreminjati, razven če kak kandidat umre ali izgubi pogoje, določene z zakonom. V tem slučaju pa je sprememba mogoča samo do 3. dne pred volitvami.

Iz navedenega besedila zakona se vidi, da vlaganje kandidatnih list ni vezano na kakšne stranke. Zakon sploh nikjer ne govori o strankah ali strankinih kandidatnih listah. Torej lahko vlagajo za občinske volitve kandidatne

liste koncesionirane stranke, lahko pa tudi kakršnekoli skupine in volilci v obče; sodišču to ne more biti razlog, da bi liste ne dovolilo. To je tudi, kakor znano, stališče zagrebškega bana dr. Peroviča, ki je na seji banovinskega sveta v Zagrebu odklonil zahtevo nekoga banovinskega svetnika, da se vlaganje kandidatnih list omeji na priznane stranke. Ban je poudaril, da se morajo vrata občinskega gospodarstva odpreti vsem. Isto je tudi stališče bana primorske banovine dr. Jablanoviča, ki je na seji banovinskega sveta v Splitu 24. avgusta izjavil to-le: »Popolno svobodno bo tudi drugim zakonito političnim strankam (poleg Jugoslovanske nacionalne stranke), kakor tudi vsem drugim volilcem, da izkoristijo pri občinskih volitvah pravice, katere jim daje ustava in zakon.«

Glasovanje, izvolitev.

Dan volitev, kraj, kjer se glasuje, objavi občinska uprava najmanj 30 dni pred dnem, določenim za volitve. Na vsakem volišču posluje volilni odbor treh članov; v občini, kjer je več volišč, posluje tudi glavni volilni odbor, ki sestoji iz vseh predsednikov posrednih volišč in enega občinskega odbornika ali namestnika. Predstavniki kandidatnih list imajo pravico prisostvovati poslovanju volilnega odbora in glavnega volilnega odbora ves čas volitev, in podajati pripombe, ki se na zahtevo vpišejo v zapisnik. Voliti sme volilec samo enkrat. Volilni odbor ne sme nikomur zabraniti, da glasuje, kdor je vpisan v volilni imenik. Nobeno oblastvo ne sme v nobenem primeru klicati volilca na odgovor zaradi glasu, ki ga je oddal pri volitvah. Glasovanje traja od 7. do 18. ure. Če nastane nered, volilni odbor lahko volitev prekine; če traja do preko ene ure, se ob 18. uri podaljša volitev za toliko časa. Ob 18. uri, odnosno podaljšani uri glasujejo le tisti, ki so še na dvorišču ali pa v po-

Dijaki in šolarji že vedo

da dobijo šolske potrebščine in knjige po najugodnejših cenah v prodajalnah

Tiskarne sv. Cirila v Mariboru

Koroška cesta 5 Aleksandrova cesta 6 Kralja Petra trg 4

Letos pa še posebno

bodo kupovali v naših prodajalnah, ko bodo izvedeli nekaj, česar tu še ne moremo povedati. Zahtevajo naj po 1. septembru v naših prodajalnah naša navodila in ne bo jim žal!

slopu volišča. O vsem se mora voditi točen zapisnik. Tista lista, ki je dobila največ glasov, dobi dve tretjini občinskih odbornikov; ostanek pa se porazdeli na druge liste tako, da se število glasov vsake liste deli z 1, 2, 3 in tako po vrsti in vzame z list, ki imajo največji količnik, po vrsti po en odbornik do potrebnega števila. Če pa dobi najmočnejša lista absolutno večino glasov, to je več kot vse druge skupaj, se ji poleg dveh tretjin prideli tudi odborniki od ostanka, kakor drugim listam. Če dobita dve listi enako število glasov, se naslednjo nedeljo volitve ponovijo.

Predsednik občine (župan) je oni odbornik, ki je bil izvoljen kot nosilec najmočnejše kandidatne liste. Občinsko upravo (poprej svetovalci) tvorijo predsednik in člani. Število glasov določi občinski odbor po potrebi in glede na število odbornikov in obseg poslov; članov more biti 2 do 5. Člani so drugi in naslednji z najmočnejše liste izvoljeni odborniki.

*

ljati Hoferja na policijo k ponovnemu zasliševanju. Ječar se je nekaj upiral, nakar so ga pobili na tla. Ko je na hrup prihitel upravitelj jetnišnice s svojo ženo, so tudi ta dva premagali, in nato vse tri zaprli v celico, iz katere so izpustili Hoferja. Pred jetnišnico je čakal avtomobil, v katerem so se naglo odpeljali proti italijanski meji.

Splošna vojaška dolžnost v Avstriji. Velesile so pristale glede Avstrije na zopetno uvedbo obvezne vojaške službe. Uvedena bodo novačenja in bodo morali služiti vojake vsi nad 21 let stari državljani. Vojaški rok je določen za pehoto pol leta, za konjico in topništvo eno leto. Avstrija bo lahko na novo izvežbala 20.000 mož poleg onih, ki službujejo v poklicni (plačani) vojski. Avstrija pa že sedaj upa, da bo smela opustiti dosedanje poklicno vojsko in na mesto nje vsako leto poklicati v vojaško službovanje 30.000 rekrutov. Pri polletni kadrovi službi bi to značilo, da bi lahko vsako leto izvežbali 50.000 vojakov, s čimur bi bila v Avstriji uvedena splošna vojaška dolžnost.

Albanija — Italijanska kolonija. Zadnji čas se je Albanija nekaj puntala proti prehudim italijanskim zahtevam. Mussolini pa je tako pritisnil na albanskega kralja, da je pristal na glavne italijanske zahteve. Dne 31. avgusta je izdal vladar Albanije dva ukaza. Prvi ukaz uvaja v vse albanske šole italijanščino kot glavni učni jezik poleg albanskega. Po drugi odredbi mora 80% albanskih visokošolcev posečati italijanske visoke šole, ker Albanija nima vseučilišča. V Albaniji je postala italijanščina uradni jezik in s tem je pretvorjena Albanija v italijansko kolonijo.

Kongres nemške narodno-socialistične stranke (Hitlerjeve) je bil otvorjen dne 30. avgusta v Nürnbergu. Za kongres so se vršile že cele mesece ogromne priprave in se ga je udeležilo okrog 300.000 udeležencev. Ves teden med kongresom so prihajali v Nürnberg po-

sebni vlaki, katerih je bilo 400. Popoldne 30. avgusta se je pripeljal v Nürnberg državni kancler Hitler s svojimi sodelavci. Hitlerju so priredili sprejem, kakor doslej še nobenemu nemškemu vladarju. Navzoči so bili vsi člani državne vlade, skoro vsi člani deželnih vlad in vsi državni namestniki po deželah in končno vsi inozemski poslani ali njihovi namestniki iz Berlina. Hitler se je zahvalil za sprejem in izjavil, da se bodo vršili vsi bodoči kongresi narodno-socialistične stranke v Nürnbergu. Nürnberg bo postal središče političnega življenja v Nemčiji, kakor je Berlin središče državnega življenja.

Drznost avstrijskih hitlerjevcev. Dne 29. avgusta so izvršili hitlerjevci skrajno drzen napad na sodne zapore v Inostu, iz katerih so odvedli zaprtega narodnega socialista Franca Hoferja, ki je bil obtožen zaradi soudeležbe pri atentatu na voditelja tirolske Heimwehr dr. Steidla. Pri ječarju so se zglasili trije neznanci. Dva sta bila v uniformi pomožne policije, tretji pa v civilu. Izjavili so, da imajo nalog, prepe-

ROMANJE SLOVENCEV V RIMU.

Pod vodstvom slovenskih škofov: lavantinskega dr. Ivana Tomažiča in ljubljanskega dr. Gregorja Rožmana in nadškofa dr. Antona Jegliča priredita štajerska in kranjska katoliška akcija romanje v Rim. Odhod iz Ljubljane dne 28. septembra. Odhod iz Rima dne 3. oktobra. V Rimu ostanejo romarji 4 dni. Ogledali si bodo razne cerkve, obiskali grob sv. Cirila, Vatikan in bodo sprejeti od Sv. Očeta. Stroški s prevozom, prehrano in stanovanjem znašajo za III. razred brzevlaka 1400 Din, za II. razred 1700 Din. Polne liste si preskrbe romarji sami pri okrajnih načelstvih in jih naj pošljejo katoliški akciji v Maribor do 20. septembra. Romarji iz lavantinske škofije se naj prigrasijo pri katoliški akciji v Mariboru do 12. septembra. Pri prijavi je treba plačati vso svoto.

Papež v nevarnosti. Papež Pij XI. je 24. avgusta predpoldne obiskal svoje